

AAN DE WATEREN.

Even zeldzaam als geheel waterlooze streken in Nederland, zijn weldoorvochte in het bijna even groote Palestina. In 't naburig Egypte valt jaren achtereen geen regen.

Een zomer als die van 1911 heeft echter ook ons geleerd wat zegen het water brengt, wat nood zijn gemis. We hadden weken achtereen droogte en hitte, dier en plant versmachtten op het veld. De mensch werd mat. Elken dag werd uitgezien naar den afgebeden regen. En nu het leed geleden is, vertoonen zich de gevolgen in schaarsheid en duurte.

In het Oosten zijn zulke zomers geen uitzondering, hitte en droogte gewone verschijnselen. Daar kan „de aarde zijn als ijzer, de hemel als koper.” Men rekent er op, doch duurt het langer dan gewoonlijk, zoo wordt de toestand ontzettend. Denk aan de drie jaar en zes maanden, waarin het niet regende, naar het woord van Elia den profeet. Ten slotte moest zelfs koning Achab het land doorwandelen, om voor de paarden, die hij meevoerde, water te zoeken! Lees de aangrijpende taal waarin Jeremia de groote droogte als teekent:

„Juda treurt en haar poorten zijn verzwakt; zij zijn in het zwart gekleed ter aarde toe, en Jeruzalems geschrei klimt op. En hun voortreffelijken zenden hun kleinen naar water; zij komen tot de grachten, zij vinden geen water, zij komen met hun vaten ledig weder; zij zijn beschaamd, ja worden schaamrood, en bedekken hun hoofd. Omdat het aardrijk gescheurd is, dewijl er geen regen op de aarde is; de akkerlieden zijn beschaamd, zij bedekken hun hoofd. Want ook de hinden in het veld werpen jongen, en verlaten die, omdat er geen jong gras is. En de woudezels staan op de hooge plaatsen, zij scheppen den wind gelijk de draken; hunne oogen versmachtten, omdat er geen kruid is. (Jer. XIV : 2—6.)

Dat „komen tot de grachten,” met de „vaten,” (Jer. XIV 2.) maar dan in beter tijden, stelt ons de bijzonder schoone teekening hiernevens, sprekend voor. Nabij ligt de stad, die daar niet zijn zou als er geen water was. Nooit ware op een dorre hoogvlakte van Judea een stad verzezen als Jeruzalem, indien de bron Siloam dat niet mogelijk had gemaakt. Sichem kon niet buiten zijn „Jakobsbron,” en beide, Siloam en de bron, hebben de wisselingen der eeuwen overleefd.

Altijd zoekt de mensch in het Oosten allereerst water. Over waterputten raakt de vreedzame Izaak in twist met de Philistijnen; om water murmureert Israël in de wildernis. Waterleidingen bouwen Salomo en Hizkia. Naderde de vijand, men stopte de bronnen; vond hij geen water, dan hield hij het niet uit.

Al heeft Kanaän geen enkele groote rivier, aan krekken, beken en wateren ontbreekt het niet, zelfs niet aan bruisende, gelijk de Kison. Maar in den drogen, wolk-

loozen, brandenden zomer mindert het water sterk; beken en plassen drogen uit of worden doorwaadbaar, zoodat bruggen ook zeer zeldzaam zijn. De „veren” der Jordaan zijn doorwaadbare plekken. Door de beek Kedron kan men des zomers wandelen. De beek Krith was eens geheel uitgedroogd. Gloeihitte en matheid brengen zulke dagen overal. Zoo leeren we de weeklacht van den psalmdichter verstaan:

„O Heer, mijn ziel en lichaam hijgen,
En dorsten naar U, in een land,
Dat mat en dor van droogte brandt,
Waar niemand lavenis kan krijgen.”

Doch de Heer weet toch de Zijnen te verkwikken:

„Steekt hen de heete middagzon
In 't moerbeidal, Gij zijt hun bron,
En stort op hen een milden regen;
Een regen die hen overdekt,
Verkwikt, en hun tot zegen strekt.”

Maar ieder gevoelt ook, hoe zulke liederen nooit op onzen bodem zouden zijn ontstaan. Wel zelden zal de reiziger bij ons het heerlijk achten, als de regen hem „gansch rijkelijk overdekt.”

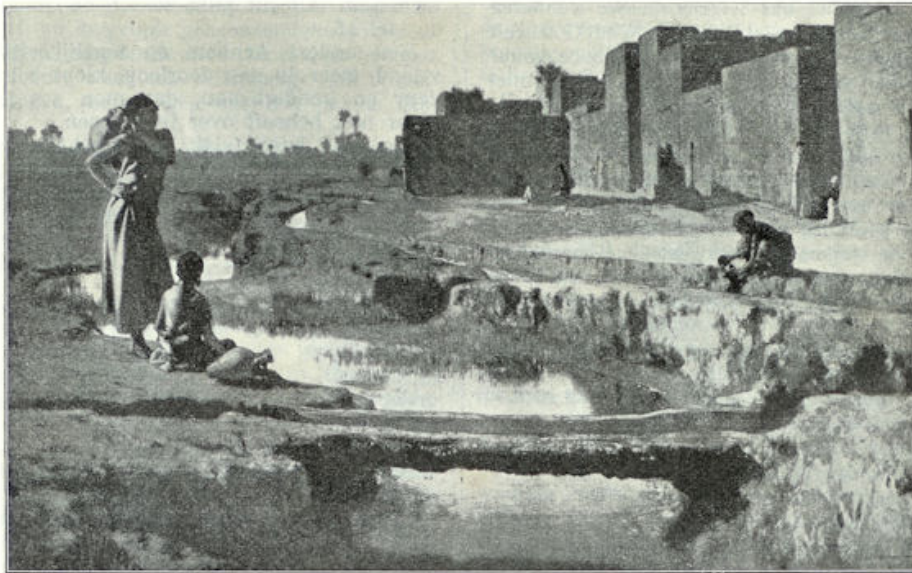
De kunstenaar heeft ons hiernevens een stukske, treffend schoon, gegeven van het leven in het Oosten, zooals het eeuw in eeuw uit was, en veelal nog is. De hoog omuurde stad is gebouwd nabij een „springader des levenden waters,” d.i. water niet uit gegraven putten. 't Komt van de bergen en stroomt dalwaarts. Nog is het niet, als in den winter soms, gezwollen tot een bruisenden stroom; evenmin is de beek reeds door de zomerhitte tot een poel geworden. 't Zijn nu „wateren, die zachtens gaan.” Zonder missen komen elken dag van weerszijden de omwonenden hun voorraad vernieuwen. Tegen den korten avondtijd naderen zij, meest vrouwen, de kruiken op de schouders. Zij vullen hun vaten gelijk de reiziger zijn lederen zak, en de waterdrager zijn groote kruiken, waarmee hij straks zal rondgaan. De beek laaft allen, mensch en beest, overvloedig en om niet.

De Schrift vermeldt het water zoowel in zijn woeste, vernielende kracht als naar zijn drenkend en lavend vermogen. Als zóódanig komt het ook hier voor. Zoo is het een lieflijk beeld van verkwikking, verfrissing en behoudenis des levens. Israël zal „met vreugde water scheppen uit de fonteinen des heils.” „Stroommen des levenden waters zullen vloeien” uit hem, die in Christus geloof.

Op zijn eerste bladzijde schildert ons

het Woord Gods het water, dat, de aarde overdekkend, zelf overzweefd wordt door den Geest Gods. Op de laatste bladzijde nog vinden wij wederom het water: „Die dorst heeft kome, en die wil, neme het water des levens om niet.”

A. J. HOOGENBIRK.

„LEVENSWANDEL.”

Bij den uitgever *Ploegsma te Zwolle* verscheen dezer dagen een merkwaardig boek, waarop we meenen de aandacht te mogen vestigen, ook al stellen we op den voorgrond, dat het *niet* staat op den bodem van het Christelijk geloof.

Die laatste uitdrukking prikkelt tot protest, dat weten we, maar desniettemin kunnen we er niets van terugnemen, *wijl we nu eenmaal onder het „Christelijk geloof” niet kunnen verstaan, wat A of B er in gelieven te leggen, maar uitsluitend datgene, wat op het vaste fundament der apostelen en profeten is gebouwd, en Jezus Christus kent als den Zone Gods, overgeleverd om onze zonden en opgewekt om onze rechtvaardigmaking.*

„Levenswandel,” heet dit zeer ernstig geschreven boek, dat door de modernen van vromen zin, zoowel in Duitschland als te onzent, met zeer groote ingenomenheid is ontvangen en . . . waaruit orthodoxe Christenen te hunner leering en — beschaming ook nog heel wat goeds halen kunnen.

Het is een boek van moderne opvatting.

Eén voorbeeld is genoegzaam ten bewijze daarvan. Wat „godsdiens” is, heeft onder ons volkomen zekerheid; we kunnen ons ontslagen achten, daar een definitie van te geven.

Nu herinnert de auteur aan de vaak gehoorde zegswijze: „Arbeid is godsdiens.” Stemt daarmee ten deele in, en zegt dan: „Slechts *die* arbeid is godsdiens, waarin de hoogste vermogens der ziel macht krijgen over de onbestendigheid onzer natuur. De eenvoudigste en nederigste arbeid kan zulk een godsdiens worden, en de fijnste en voornaamste arbeid kan den mensch verlagen, wanneer hij zonder nauwgezetheid en liefde wordt volbracht.”

Ieder onzer voelt, dat zich hier gedachten combineeren, die bij ons aanslag vinden . . . maar hij voelt tévens, met beide voeten te staan op het veld der vroom-moderne levensbeschouwing, die het voor ons alles-beheerschende wonder der „wedergeboorte” *niet* kent.

Toch is „Levenswandel” een uiterst merkwaardig boek, dat ook onze aandacht verdient.

Indien ooit, dan heb ik hier gezien, hoe heerlijk Gods „gemeene gratie” onder ’t mensdom werken kan, en hoe Hij Zijn Goddelijke kracht ten goede, bederfwerend, nog uitgaan laat in een verdorven wereld.

„Levenswandel” noemt zich een boek „voor jonge menschen.”

Wie in onzen tijd met het opkomend geslacht nader kennis maakt, vraagt vaak met een beklemd hart, waar we heengaan. Allang raakte de ware kennis Gods zoek, en daarmee ook de kennis der Godsopenbaring. Nog pas toonde een hoog-ontwikkelde vrouw als Dr. *Aletta Jakobs*, in haar reisbrieven uit Palestina, hoe droef onkundig zelfs zij was in de lectuur des Bijbels . . . lachend om haar eigen onkunde zelfs, die niet wist, wat een tienjarig kind op onze Christelijke scholen beantwoorden kan.

Toch bleef er nog een poos een soort van religieuze dampkring hangen om het van God afdwalend geslacht. Het zocht in een eigengemaakte godsdiens heul en voedde er de jonge menschen in op.

Maar dezen wierpen dra allen teugel der religie van zich.

En een goed deel van het opkomend geslacht is zóó vervreemd geworden, niet slechts van allen godsdiens, maar ook van tucht, van goede zeden, van vaste zedelijke grondbeginselen, dat het u bang kan worden om het hart. Het „Leidsch schandaal,” de ontgroening, toonde nog pas, tot wat uiterste, zelfs in de beste kringen, dit ontbinding-proces reeds gevorderd is.

Ja, openlijk wordt het gepredikt, dat de grootste levenswijsheid hierin bestaat, dat de hoogste moraal déze is: De mensch moet *zich uitleven*. Zichzelf geen enkelen breidel aanleggen. Elken teugel van zich werpen. Zijn zinnen, zijn zonden, zijn karakter en hartstochten vrij spel laten.

Onzedelijk wordt het genoemd, als de mensch, ook de *jonge mensch*, iets anders volgen zou dan de driften van zijn eigen — boos! — hart.

Met grooten ernst, waar ’t pas geeft met scherpe satyre, vaak met bruisende verontwaardiging, komt nu de schrijver van „Levenswandel” daartegen zijn protest stellen. Hij heeft er een open oog voor, hoe op deze wijze alle eer en deugd wordt vertrappt; alle vastigheid wordt ontwricht, en het maatschappelijk samenleven een hellevaart worden gaat.

Ziehier ’n enkelen greep: „Wie het *uitleven* predikt, die moet dan ook maar ronduit zeggen, wat er uitgeleefd moet worden: de geest of de driften? De luimen en grillen of het karakter? De zelfzucht of de liefde? Zal onze hoogere natuur zich vrij uitleven, dan moet de lagere natuur onthouding, verzaking en gehoorzaamheid leeren; wordt de lagere bevestigd en ontketend, dan moet de hooge verkwijnen.”

En: „De mensch kan zich slechts van de overheersching van de dingen buiten hem bevrijden, door van het geestelijke standpunt uit meedoogenlooze veroveringstochten in de wereld der begeerten, der aandoeningen en der hartstochten te ondernemen en alles tot vasallentrouw te dwingen, wat zich op eigen houtje wil uitleven.”

Het valt ons, Bijbel-menschen, niet moeilijk de teksten te vinden, waarin van Christelijk standpunt, in Schriftuurlijke taal, dezelfde gedachten worden vertolkt.

De schrijver heeft dan ook tot grondslag van zijn gansche werk gelegd de waarheid, dat er is een onveranderlijke, absolute zedeleer. Dat is de kracht . . . en de zwakheid van zijn boek!

Volkomen terecht zegt hij: „Er zijn ongetwijfeld zeer bepaalde en onveranderlijke hoofvoorwaarden voor het behoud en de verdere ontwikkeling van datgene, wat men maatschappelijke organisatie noemt.” Dat is de kracht van zijn boek.

Dit zijn wij volkomen met hem eens. *Als* hij nu maar die „hoofvoorwaarden” vond in de wetten, de inzettingen en de rechten des Heeren, Wiens geboden te onderhouden „grooten loon” geeft . . . niet het minst „voor het behoud en de verdere ontwikkeling der maatschappelijke organisatie . . .”

Maar dit doet hij *niet*. En dat is de *zwakheid* van zijn boek.

Immers: „het bepalen en erkennen van deze hoofvoorwaarden is een arbeid van eeuwenlange ervaring en een resultaat van den ziensblik der grootste persoonlijkheden . . .” Ach, de lezer merkt het al. Het recht des Scheppers, om Zijn onveranderlijke ordonnanties te stellen voor al het geschapene en dus ook voor het zedelijk leven van den mensch, erkent de schrijver niet! Maar nu is dit het merkwaardige, het aantrekkelijke, het voor ons vaak beschamende, dat de auteur schier op elk punt van het terrein des zedelijken levens precies tot dezelfde uitkomsten komt als de Christen, die biddend Gods Woord onderzoekt en vraagt: Wat wilt Gij, dat ik doen zal?

De geboden Gods worden gepredikt.

Met den meesten klem aangeboden als de éénige, die in staat zijn het menschelijk saamleven voor ontarding, voor verwording en vernietiging te bewaren. Het is zoo: Gods *Naam* wordt niet genoemd, en Hij wordt hier niet als hoogste Wetgever erkend, maar desondanks worden Gods *deugden* grootgemaakt, waar ook déze van het Christelijk geloof vervreemde schrijver den strijd tegen de zonde niet anders weet te voeren dan langs het pad van den wil Gods.

Zeer sterk komt dit uit, als de schrijver met groote teederheid, maar met evenveel beslistheid en kracht het „sexueele vraagstuk” bespreekt.

Op elk punt wordt hier de Christelijke moraal in ’t gelijk gesteld tegenover de humanistisch-heidensche begrippen, die zich steeds meer gaan baan breken onder ons volk.

De geest, zegt hij, moet in elk opzicht heerschen over het vleesch — ziehier wederom *kracht* en *zwakheid* tegelijk — de waarheid er van is duidelijk, maar zonder „wedergeboorte” absoluut niet op te volgen! De schrijver noemt dat „ziel-staling” en zegt dan: „Slechts langs zulk een weg der ziel-staling op groote schaal zullen de menschen rijp worden voor de liefde; — langs dezen modernen weg echter worden zij rijp voor het herstellingsoord voor zenuwlijders.”